

## Plastická skupina v proudu času

### Sergej O. Prokofjev

Budeme-li uvažovat o sousoší nejen z hlediska prostorového, jak bývá normálním způsobem plastické umělecké dílo pojmáno, ale pokusíme-li se také pocítit tajemný proud tohoto jedinečného mysterijního uměleckého díla procházející časem, dostaneme se také - aniž bychom přitom narazili na nějaký rozpor - k jeho vztahu k minulosti, současnosti a budoucnosti vývoje lidstva v duševním prožívání.

Pak nám zjeví vztah celé skupiny k minulosti bytost Krista na rozhraní věků, tak jak musel projít trojím pokušením odpůrcích mocností po křtu v Jordánu, aby pak přebýval ještě tři roky v těle Ježíše z Nazaretu na Zemi, ale tak, že byl spojen v každém okamžiku s celým duchovním kosmem, protože v něm působil „duch celého kosmu“ (GA 15, kap. III).

Svůj vztah k současnosti zachycuje sousoší v už zmíněné souvislosti s éterickým příchodem a zjevením Krista v ročním koloběhu v mocné imaginaci, kterou může zřít zasvěcenec každého roku v době Velikonoc v duchovní auře Země: „Zmrtvýchvstalý Kristus s luciferskými mocnostmi vznášejícími se nahoře a ahrimanskými mocnostmi působícími zespodu“ (GA 229,7.10. 1923)- To je obraz Krista, který „se rodí v ročním koloběhu z kosmického vývoje“ a byl takto zobrazen v prvním Goetheanu „malířsky a plasticky“ (tamtéž). A nejvyšší umělecké svědectví o Kristu jako novém duchu Země (viz GA 103, 26. 5. 1908), jak se celoročně zjevuje ve velikonoční imaginaci jasnozřivému zraku zasvěcence, to mělo přijít v sousoší.

Dalším aspektem sousoší, který v současné době zcela zvlášť vystupuje do popředí, je také prožití Krista jako Pána karmy, který převzal v naší době tento nový karmický úřad v rámci zemského vývoje. Vztah sousoší k činnosti Krista, jenž chce uspořádat karmu lidí, vyplývá už ze skutečnosti, že forem prvního Goetheana byly vytvořeny tak, aby v sobě nesly moc vyvolat v duši, která se do nich ponořila, sílu prožití karmy (Totéž platí také u druhé stavby.) Neboť celé Goetheanum bylo postaveno v původní stavební myšlence pro „výchovu ke zření karmy“ (GA 236, 27.4.1924). A pozorovatel pak měl cele dřevěné sousoší - pokud by někdy stálo na zamýšleném místě - prožívat „jako něco, v čem je shrnuto vše, co žilo ve formách a co mohlo být v Goetheanu nějak umělecky zobrazeno v tvarech či slovech“ (GA 84, 9- 4. 1923). A z toho vyplývá, že především jeho formy, které měly v návštěvníkovi probudit zření karmy, mohly kulminovat ve své souvislosti a ve svém vrcholu jen v zobrazení Pána karmy v jeho centru.

Branou k tomuto trojitému prožitku Krista v současnosti stejně jako k celé budoucnosti zemského vývoje je nejdůležitější rozhodnutí, které stojí v naší době před každým člověkem a které musí každý učinit svobodně a vědomě. Varianty tohoto rozhodnutí jsou vyjádřeny viditelně v obou motivech skupiny (v centrálním a v motivu na levé straně) jako mocné volání k lidskému srdci.

A budoucnost? - Ta se zjevuje především tam, kde Rudolí Steiner mluví o tom, že se Kristus v sousoší objeví také ve své dosud hodně vzdálené budoucí podobě: jak povede lidstvo ze

Země, na níž už ukončilo vývoj svého Já, k duchovnímu Já, a tím tedy k budoucímu Jupiteru. Neboť právě na to ukazují slova Rudolfa Steinera, kterými charakterizuje především budoucí aspekt centrální postavy sousoší: „Kristus se mi zjevuje I ve své jupiterské vznešenosti, ve svém budoucím majestátu, držící Ahrimana ve světelných poutech v podzemí, takže ne-1 může působit na člověka, a překonávající Lucifera, aby nemohl odvádět lidské duše z jejich cesty“ (GA 161, 3. 4. 1915).

Cesta do této budoucnosti po výše popsaném základním I rozhodnutí lidstva ale povede k obtížnému střetu se silami zla. Aby lidstvo v tomto boji zvítězilo, musí nejprve nastat defini- | tivní a nezrušitelné spojení lidstva s Kristem ve smyslu jeho I slov: „A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto světa“ (Mt 28,20), které může získat jen na vnitřní cestě uskutečněním „Ne Já, ale Kristus ve mně“. Lidé jako nositelé úrazu Kristova Já - to je vysoký ideál budoucnosti, který nám i nechal Rudolf Steiner ve viditelné podobě uměleckým způsobem v dřevěné plastice. „Nyní musí být možné, aby se stalo orgánem vnímajícím Krista“ (GA109,15.2.1909). Neboť jen když se stane individuální Já takovým orgánem, bude schopno do sebe přijmout obraz Kristova Já, čímž bude spojení s Kristem pro celou budoucnost pevné a nezrušitelné.

Z toho je pochopitelné, proč se musí Kristus, aby dal lidem milost nést obraz svého Já, sám zjevit jako „jupiterský člověk“, to znamená ve slávě duchovního Já. A to podle hlavního pedagogického zákona, podle něž se na každý bytostný článek člověka může a smí oprávněně působit jen z nejbližší vyššího článku - v tomto případě na Já člověka z úrovně duchovního Já.

Co se nyní týká vývoje samotného křesťanství, říká Rudolf Steiner dále ve stejné přednášce: „Také křesťanství má své fyzické tělo, éterické tělo, astrální tělo a Já ... Já, které může do sebe přijmout také pravou bytost Kristovu a stoupat s ní neustále k vyšším stupňům bytí“ (tamtéž). Dnes ale nastala doba, kdy musí křesťanství dosáhnout prostřednictvím duchovní vědy ještě vyššího, čtvrtého stupně. Rudolf Steiner proto říká: „Křesťanství se stalo Já“ (tamtéž; kurzíva Rudolf Steiner). A vytvoření dřevěného sousoší je toho viditelným důkazem a zároveň potvrzením této skutečnosti.

První Goetheanum bylo postaveno proto, aby existovala možnost prožít současného Krista na cestě kosmického přijímání prostřednictvím vnímání celé stavby se sousoším v jejím středu. Proto byla jeho tragická ztráta o silvestrovské noci na přelomu let 1922/1923 velkou katastrofou nejen v dějinách anthroposofického hnutí, ale také v dalším vývoji lidstva a Země, katastrofou, jejíž následky si dodnes v celém rozsahu sotva dokážeme představit, kterou ale proměnil Rudolf Steiner při Vánočním sjezdu svým velkým manicheistickým činem v novou možnost dobra.